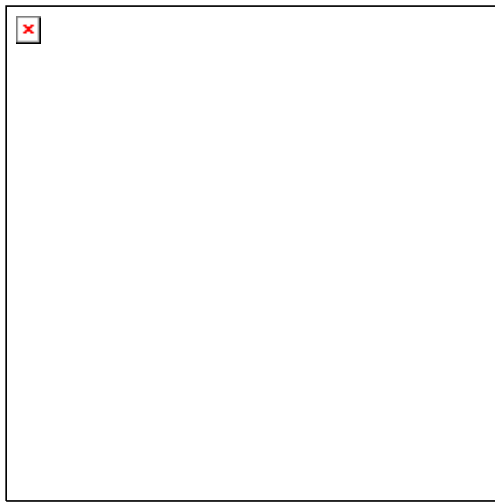

OSLO TINGRETT

DOM

Avsagt: 18.10.2010 i Oslo tingrett,
Saksnr.: 08-189002TVI-OTIR/07
Dommer: Dommerfullmektig Anette Tandberg

Karl Aa

Advokat Fridtjof Frank Piene Gundersen

mot

Staten v/Kunnskapsdepartementet
Staten v/Finansdepartementet

Advokat Christian Lund
Advokat Christian Lund

Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelseIngen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

Formatert: Skrift: Ikke Fet, Norsk (bokmål)

Slettet: Ingen begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse

Slettet:

Formatert: Skrift: Ikke Fet, Norsk (bokmål)

DOM

Saken gjelder krav om erstatning på grunn av påståtte manglende avklaringer og/eller uriktige opplysninger om vilkårene for å få fradrag/støtte under SkatteFUNN-ordningen.

Framstilling av saken

SkatteFUNN-ordningen (heretter SkatteFUNN) er en ordning som gjelder skattefradrag for små og mellomstore bedrifter for kostnader til forskning og utvikling (FoU-kostnader). Ordningens formål har vært å bidra til og fremme forskning, innovasjon og verdiskapning. Ordningen ble innført ved lov 21. desember 2001 med virkning fra inntektsåret 2002, og er hjemlet i skatteloven § 16-40 med tilhørende forskrifter. Ordningen ble godkjent av ESA 25. september 2002, og ble formelt etablert i september/begynnelsen av oktober 2002. Forskriftene ble vedtatt 4. desember 2002, og kunngjort 6. desember 2002.

SkatteFUNN erstattet den tidligere FUNN-ordningen (FUNN). FUNN kunne gi støtte til bedrifters ulønnede egeninnsats i tilknytning til forsknings- og utviklingsprosjekter. I motsetning til FUNN gjelder fradragsretten i SkatteFUNN bare pådratte kostnader, slik at ulønnet egeninnsats ikke gir rett til fradrag under SkatteFUNN. Dersom en bedrift ikke betaler skatt, innebærer SkatteFUNN rett til utbetaling av et beløp tilsvarende beregnet skattefradrag. Likningsmyndighetene kontrollerer og godkjenner prosjektkostnadene. Prosjektregnskapet må være godkjent og attestert av revisor på blankett RT-1053B.

Administrasjonen av SkatteFUNN er todelt, ved at Norges forskningsråd (heretter Nfr) ved et sekretariat har ansvaret for å godkjenne eller avslå prosjektsøknader. Nfr er administrativt underlagt Kunnskapsdepartementet (heretter KUN), mens Finansdepartementet (FIN), er økonomisk ansvarlig for ordningen. Statens Nærings- og distriktsutviklingsfond (SND, hvis oppgaver i dag er overtatt av Innovasjon Norge) fikk ved samarbeidsavtale av 25. september 2002 oppdraget med å markedsføre og informere om ordningen.

Selskapet Geoscale/Geoxpo (heretter selskapet), i realiteten samme selskap, ble stiftet av saksøker, Karl Andersen (som senere har skiftet navn til Karl Aa) sammen med Johnny Langaker i 2001. To slektninger, deriblant saksøkers far, var medaksjonærer.

Saksøker er utdannet arkitekt. Hensikten med opprettelsen av selskapet var å utvikle nye metoder for digital integrasjon av virtuell og fysisk modellbygging, slik at man mer effektivt kunne levere produkter og tjenester opp mot plan- og arkitektbransjen. I 2002 vant selskapet kontrakten med Oslo kommune om å bygge den nye offisielle modellen av Oslo for permanent visning i Plan- og bygningsetatens vestibyle, den såkalte Oslo-modellen. Arkitektkontoret Snøhetta var også kunde i denne perioden. Selskapet var i gang med Oslo-modellen da man i september 2002 identifiserte behovet for forbedring av en del av selskapets produksjonsprosess – noe som igjen førte til kontakt med

forskningskonsernet Sintef, som har hatt hatt ansvaret for 90 % av de prosjekter som har vært i gang satt i samarbeid med norske Fou-miljøer. Formålet med kontakten med Sintef var å samarbeide om en programvareløsning som effektivt kunne produsere digitale modeller, nærmere bestemt å utvikle en metode for automatisk å beregne bygningers form på et egnet format ved å kombinere eksisterende kartdata og laserscann fra fly. Programmet fikk navnet LaserVille.

I september/oktober 2002 undertegnet Sintef v/ avdelingsleder Tor Dokken og saksøker en oppdragsbekreftelse. Under punktet om pris/fakturerings fremkommer at de siste 50 % av oppdragssummen skal faktureres "når Skatte-FUNN ordningen er vedtatt av Stortinget for 2002. (Forventet i desember 2002)". Som særlig vilkår ble det avtalt at dersom Skatte-FUNN ikke blir vedtatt for 2002 vil Sintef ikke fakturere de siste 50% i 2002, men derimot i 2003 dersom SkatteFUNN vedtas da. Det fremgår videre av bekreftelse på inngått avtale av 13. desember 2002 at forutsatt at FoU-prosjektet oppnår godkjenning, er intensjonen at selskapet inngår kontrakt for kjøp av Fou-tjenester fra Sintef i samsvar med finansieringsplan og fremdriftsplan i søknaden. For øvrig karaktersatte Sintef prosjektet til 5/6 av 7 på innovasjonsgradsskalaen/forskningsinnholdet, slik at prosjektet ble vurdert å være "Innovasjon i verdenssammenheng. Inkrementell i forhold til "state of art" ", samt "Grunnleggende/radikal innovasjon i nasjonal/bransje sammenheng".

Den 27. desember 2002 var saksøker etter oppfordring fra Sintef i telefonisk kontakt med Eva Elisabeth Haugen i Nfr for å innhente ytterligere informasjon om SkatteFUNNs virkemåte. Samme dag sendte selskapet elektronisk søknad til Nfr om SkatteFUNN-midler.

Oppdragsbekreftelse for videreføring av oppdraget ble undertegnet av selskapet og Sintef v/ Dokken 30. desember 2002.

Ved utgangen av 2002 var det registrert over 3100 søknader under SkatteFUNN-ordningen.

Den 1. februar 2003 godkjente Nfr prosjektsøknaden for årene 2002 og 2003. Det framgår av godkjenningsbrevet at Nfrs godkjenning ikke gjelder kostnadsrammen, hvilke kostnader som inngår eller om søker faller innenfor ordningen.

Den 10. februar 2003 ringte saksøker på nytt til Nfr, og fikk snakke med prosjektdirektør/rådgiver i Nfr, Frank Norderhaug. Saksøker fikk da informasjon om at SkatteFUNN ikke omfattet ulønnet egeninnsats, og at selskapet ikke hadde rett til SkatteFUNN-midler under ordningen. Etter dette betalte ikke selskapet Sintef fullt ut i henhold til oppdragsbekreftelser/avtale, og siden betalingen uteble, fikk Sintef som oppdragsgiver eiendomsretten til de resultater som ble oppnådd i prosjektet. Selskapet har etter dette ikke vært i aktiv drift siden 2005.

I 2005 besluttet Stortinget å opprette en ordning der det ble gitt adgang til å søke om kompensasjon for ulønnet egeninnsats i godkjente SkatteFUNN-prosjekter for årene 2002-2004. Det ble vurdert slik at det ikke var grunnlag for kompensasjon for år senere enn 2003, da det ble gitt informasjon som presiserte gjeldende regelverk i desember 2002. I overkant av 350 bedrifter søkte om å komme inn under ordningen, både bedrifter som hadde fremsatt krav om skattefradrag for ulønnet egeninnsats i selvangivelsen, og bedrifter som ikke hadde fremsatt slike krav. Mer enn 300 bedrifter mottok kompensasjon, herunder 49 søkerne i den første kategorien. Det er uklart hvor mange av søkerne som misforsto reglene.

Stevning i saken innkom retten 12. desember 2008, og rettidig tilsvar ble avgitt av Regjeringsadvokaten 27. januar 2009. Tvangsavviklingsboet til selskapet transporterte sitt krav til saksøker ved bobestyrers erklæring av 19. april 2010. Hovedforhandling ble avholdt 13.-15. september 2010. Saksøker møtte med sin prosessfullmektig og rettslige medhjelpere, og avga forklaring. Saksøkte var representert av sin prosessfullmektig samt Ragnhild Rønneberg, som har midlertidig permisjon fra sin stilling som avdelingsdirektør i Nfr. Hun var tilstede under hele forhandlingen med hjemmel i tvisteloven § 24-6 (2). Det ble avhørt 18 vitner, og ellers foretatt slik dokumentasjon som fremkommer av rettsboken.

Saksøkers påstandsgrunnlag

Saksøker har fått forventninger om at ulønnet egeninnsats gir rett til SkatteFUNN-midler på et slikt grunnlag og med en slik styrke at det har erstatningsrettslig vern.

Rettslig grunnlag for kravet er forankret i arbeidsgiveransvaret, jf. skadeserstatningsloven § 2-1. Ansvarsgrunnlaget omfatter handlinger og unnlatelser, og både anonyme og kumulative feil. Feilene kan hver for seg eller samlet medføre ansvar for staten. Aktsomhetsnormen for det offentlige er strengere for det tilfelle staten på uforsvarlig vis har forberedt saken, og/eller den aktive markedsføringen hadde uriktig eller villedende innhold.

Høsten 2002 gav Nfr aktivt uriktig og villedende informasjon om at ulønnet egeninnsats gav rett til SkatteFUNN-midler. Nfr ønsket og trodde at SkatteFUNN gav støtte til ulønnet egeninnsats, og informerte dette eksternt. Det forhold at selskapet søkte om SkatteFUNN-midler som forutsatte støtte til ulønnet egeninnsats, samt at søknaden ble til i samarbeid med Sintef, sannsynliggjør at feilinformasjonen har tilflytt selskapet. Informasjonen som ble gitt av Nfr skapte berettigede forventninger hos Geoscale, slik at selskapet innrettet seg på et aktivitetsnivå det ikke var grunnlag for.

Det må høsten 2002 ha blitt klart Nfr og FIN at SkatteFUNN ikke gav støtte til ulønnet egeninnsats. Fra høsten 2002 og i det minste fra primo 2003, må det ha blitt klart for Nfr, FIN og etter hvert KUN og Nærings- og handelsdepartementet (NÆR) at den uriktige og villedende informasjonen som høsten 2002 utgikk fra Nfr, kunne skyldes

erstatningsbetingende feil hos tjenestemenn i FIN, Nfr eller i andre deler av staten. Samtidig var det klart for dem at den uriktige og villedende informasjonen om ulønnet egeninnsats kunne ha skapt forventninger og grunnlag for innrettelse hos søkerne, som blant annet var gründerbedrifter med anstrengt økonomi med påfølgende stort skadepotensiale. Det er uten betydning om saksøker ble villedet gjennom direkte kontakt med staten ved Nfr, Statens nærings- og distriktsutviklingsfond (SND, nå Innovasjon Norge), Sintef eller andre.

SkatteFUNN var i den aktuelle perioden tilrettelagt og organisert på en måte som gjorde at det lett kunne oppstå feil. Ordningen var mangelfullt utredet, og forarbeidene kan gi grunnlag for misforståelser. I tillegg unnlot staten på klanderverdig måte å foreta undersøkelser for å avdekke om feilinformasjon skyldes erstatningsbetingede handlinger eller unnlatelser hos statens tjenestemenn, og unnlot å rette feilen da den ble oppdaget – noe som hadde vært enkelt. Videre har staten unnlatt å klarlegge årsaken til feilinformasjonen, lagt lokk på saken, fjernet informasjon, samt inntatt en holdning hvor mulige erstatningsbetingede feil tilsløres.

Det foreligger årsakssammenheng. Uten statens feilinformasjon ville selskapet innrettet sin forretningsvirksomhet annerledes, og tapet ville vært unngått. Hadde feilen blitt rettet, hadde tapet blitt begrenset. Det er påregnelig at den uriktige og villedende informasjonen tilfløt de aktuelle gründerbedriftene, og påregnelig at Sintef videreformidlet informasjon til blant annet saksøker.

Feilene som er begått, har hver for seg og samlet påført saksøker et økonomisk tap som kreves erstattet. Selskapet ble påført tap som følge av uriktig og villedende informasjon om SkatteFUNN. Tapet består av direkte og dokumenterbare kostnader, tapt fortjeneste i selskapet, tap av selskapene, og tapt fortjeneste for LaserVille. Saksøker er påført tap som følge av at han selv har måttet foreta arbeidet med å utrede og avklare statens ansvar for feilene. For å konstatere at det foreligger et økonomisk tap er det tilstrekkelig at retten finner det sannsynliggjort at saksøker har tapt kr. 1.

Som subsidiært grunnlag i forhold til saksøkers krav knyttet til arbeidet med å utrede og avklare statens ansvar for feilene, påberopes tvisteloven § 20-5 (1) siste pkt.

Saksøker har nedlagt slik påstand:

1. Staten v/Finansdepartementet og Staten v/ Kunnskapsdepartementet plikter in solidum å erstatte Karl Aa det tap Geoscale AS, Geoxpo AS og Karl Aa har lidt som følge av ansvarsbetingende forhold i forbindelse med skattefunnnordningen og statens etterfølgende håndtering av informasjonssvikten i perioden fra 2002 frem til i dag.
2. Karl Aa tilkjennes sakens omkostninger.

Saksøktes påstandsgrunnlag

Staten er ikke ansvarlig etter skadeerstatningsloven § 2-1. Saksøker har ikke fått informasjon som gir grunnlag for erstatningsvernede forventninger.

Lov og forskrift er klare på at ulønnet egeninnsats ikke er omfattet av SkatteFUNN. Utgangspunktet er at enhver har ansvar for sin uriktige rettsoppfatning.

Det avvises at det har vært en så stor usikkerhet om ordningen at det har medført at blant annet Nfr har trodd at ulønnet arbeidsinnsats var omfattet av ordningen, og at Nfr har kommunisert dette utad. Det er ikke sannsynliggjort at Nfr - i den ene telefonsamtalen saksøker hadde med Nfr før søknad ble sendt – ga saksøker noe uriktig informasjon. Det er heller ikke sannsynliggjort at det i denne saken ellers er gitt uriktig eller mangelfull informasjon av noen staten er ansvarlig for. Ei heller er det grunnlag for å konstatere ansvar på bakgrunn av mangelfull utredning, eller manglende opprydding. Etter 10. februar 2003 kan saksøker uansett ikke ha hatt noen berettiget forventning om støtte for ulønnet arbeidsinnsats.

Saksøkers forventninger bygger på informasjon han selv erkjenner å ha mottatt fra Sintef. Staten kan ikke være ansvarlig for Sintefs uriktige informasjon til saksøker. Sintef er en selvstendig stiftelse, og det er ikke sannsynliggjort at Sintef bygget sin feiloppfatning på noen staten er ansvarlig for. Uansett gav Sintef sin uriktige informasjon på et så tidlig tidspunkt at det ikke gir grunnlag for ansvar, i tillegg til at Sintef tok forbehold som saksøker ikke fulgte opp i tilstrekkelig grad.

Et eventuelt ansvar vil være et innrettelsesansvar. Dersom det foreligger konstatert opplysningssvikt, vil staten kun være ansvarlig for direkte og dokumenterbare kostnader eller tap som saksøkeren er pådratt ved at han har handlet i tillit til at han ville få kompensasjon for ulønnet egeninnsats. Utgiftene til Sintef kan kun være omfattet dersom staten er ansvarlig for Sintefs villfarelse og påfølgende informasjonsgivning.

Det er ikke påvist noen årsakssammenheng eller et økonomisk tap. Det er ikke sannsynliggjort at selskapet ville hatt en fortjeneste, og heller ikke dokumentert noen årsakssammenheng mellom en eventuell opplysningssvikt og avviklingene. Det er ikke sannsynliggjort at LaserVille noensinne ville blitt realisert eller generert fortjeneste.

Tapet som følge av arbeidet med å utrede og avklare statens ansvar for feilene, står ikke i nødvendig årsakssammenheng med ansvarsgrunnlaget.

Saksøker må under enhver omstendighet ta sin del av ansvaret for de tap han har lidt. Saksøker valgte å innrette seg basert på meget begrensede undersøkelser. Retten må derfor redusere en eventuell erstatning – etter rettens skjønn ned mot null – basert på skadeerstatningsloven § 5-1 første og annet ledd.

Saksøkte har nedlagt slik påstand:

1. Staten frikjennes og tilkjennes sakens omkostninger

Rettens vurdering

Retten skal ta stilling til om saksøker har fått forventninger om at ulønnet arbeid vil omfattes av SkatteFUNN på et slikt grunnlag og med en slik styrke at det har erstatningsrettslig vern, jf. også Rt-1990-1235.

Etter skadeserstatningsloven (skl.) § 2-1 svarer det offentlige som arbeidsgiver for skade som voldes forsettlig eller uaktsomt under arbeidstakerens utføring av arbeidet. Saksøker har begjært fastsettelsesdom. Retten skal således ta stilling til om det foreligger en skadevoldende handling, og eventuelt om det foreligger årsakssammenheng samt et økonomisk tap.

Utgangspunktet er at enhver bærer risikoen for sin egen rettsoppfatning. Det er saksøker som har bevisbyrden for at vilkårene for erstatningsplikt er til stede. For øvrig legger retten til grunn at nedtegnelser som i tid er foretatt nært opp til den forhold som skal klarlegges er av særlig viktighet, jf. blant annet Rt-1998-1565. I tillegg antas at aktsomhetsnormen for det offentlige vil være strengere dersom det må legges til grunn at det har skjedd en aktiv markedsføring og pågått informasjonsvirksomhet med uriktig eller villedende innhold.

Det må således avklares om selskapet har fått uriktig og villedende informasjon, og om staten la grunnlaget for eventuell feilinformasjon, slik at staten kan bebreides med den følge at det konstateres uaktsomhet. Retten legger til grunn at et eventuelt uaktsomhetsansvar omfatter både handlinger og unnlatelser, samt kumulative og anonyme feil. Er det begått feil, må retten ta stilling til om feilene enkeltvis eller samlet medfører ansvar. Videre legger retten til grunn at de tre hovedelementene i vurderingen er om staten har skapt en risiko for skade, om den eventuelle risikoen var synbar for staten, og om staten kunne og burde handlet annerledes.

Det samme rettslige grunnlag for ansvar ble påberopt i Borgarting lagmannsretts rettskraftige dom av 2. april 2009, heretter Østhasseldommen. Spørsmålet i dommen var om aktiv markedsføring og informasjonsvirksomhet med uriktig eller villedende innhold medfører ansvar for det offentlige. I dommen ble staten kjent erstatningsansvarlig ovenfor Henry Gordon Østhassel. Lagmannsretten fant det sannsynliggjort at det var usikkerhet i Nfr og SND om hvordan reglene skulle tolkes, og at uklar kommunikasjon fra Nfr til SND la grunnlaget for uriktig og villedende kommunikasjon til potensielle brukere av ordningen, herunder fra Lasse Leirfall til Henry Østhassel.

I motsetning til i Østhasseldommen, kan det i herværende sak ikke legges til grunn at enkeltpersoner ovenfor saksøker aktivt gikk ut og informerte om SkatteFUNN-ordningen,

samtidig som disse enkeltpersonene var av den uriktige oppfatning at ulønnet arbeidsinnsats gav rett til SkatteFUNN-midler. En annen forskjell mellom de to sakene, er at saksøker i vår sak fikk opplysninger om at SkatteFUNN ikke omfattet ulønnet egeninnsats på et tidligere tidspunkt enn Østhassel, nærmere bestemt i 10. februar 2003. I tillegg innrettet Østhassel seg på et vesentlig senere tidspunkt, ved at Østhassel i motsetning til saksøker i vår sak foretok investeringer i oktober 2003, samt at han etter at SkatteFUNN-midlene ble utbetalt 18. november 2003 reiste til USA og inngikk avtale om leie av lokaler for virksomheten der.

Som tidligere nevnt kunne FUNN gi støtte til ulønnet egeninnsats. I og med at kostnadene må være pådratt, følger det av skatteloven § 16-40 at ulønnet egeninnsats ikke er fradrags- eller støtteberettiget under SkatteFUNN. Selskapet hadde dermed ikke krav på fradrag for ulønnet egeninnsats. På bakgrunn av bevisførselen legger retten til grunn at det i FIN, da loven om SkatteFUNN ble forberedt høsten 2001, ikke var noen bevissthet om at Nfr tolket reglene slik at FUNN kunne inkludere støtte til ulønnet egeninnsats.

Høsten 2002 og frem til 20. desember 2002 var det usikkerhet i Nfr om hvordan skatteloven § 16-40 skulle tolkes. Sentrale personer i Nfr, herunder Norderhaug og Rønneberg, ønsket og trodde at det var mulig å gi fradrag for ulønnet innsats uten at regelen måtte endres. Det vises til Østhasseldommen s. 8, der det fremkommer:

Lagmannsretten finner det sannsynliggjort at det høsten 2002 var usikkerhet i Forskningsrådet og SND om hvordan regelen skulle tolkes. Den rådende oppfatning blant de ansvarlige personer i Forskningsrådet denne høsten var at det ikke var avklart om skatteloven § 16-40 kunne tolkes slik at ulønnet innsats ga grunnlag for Skattefunnmidler. Dette førte til uklar kommunikasjon til de ansvarlige personer i SND, noe som i sin tur la grunnlaget for uriktig og villedende kommunikasjon til potensielle brukere av ordningen, herunder fra Lasse Leirfall til Henry Østhassel.

Staten har i forhold til lagmannsrettens dom reservert seg mot at Nfr har vært uklare i sin kommunikasjon til de ansvarlige personer i SND. Retten går ikke nærmere inn på dette. Retten tolker for sin del lagmannsretten slik at den knytter uklarheten i Nfr opp mot at det var sannsynliggjort at en navngitt person i SND aktivt feilinformerte om ordningen. Retten kan for øvrig ikke se at det følger av dommens ordlyd at det må legges til grunn at usikkerheten i Nfr førte til uklar kommunikasjon på et mer generelt grunnlag – eller at bemerkningen om at ”også Lasse Leirfall høsten 2002 var av den uriktige oppfatning at ulønnet arbeidsinnsats ga rett til Skattefunnmidler” i dommens side 10 medfører at det i forhold til vår sak må legges til grunn at Nfr eller enkeltpersoner der hadde den samme uriktige oppfatningen.

Spørsmålet er om usikkerheten internt i Nfr førte til uklar kommunikasjon eksternt til saksøker eller noen staten er ansvarlig for etter skl. § 2-1.

Den 20. desember 2002 ble det helt klart for Nfr at ulønnet egeninnsats ikke ville bli en del av SkatteFUNN. E-post korrespondansen i forkant av dette tidspunktet viser at sentrale personer i Nfr ønsket at ulønnet egeninnsats skulle kunne gi fradrag under SkatteFUNN – samtidig som sekretariatets forståelse var at bare personer som er ansatt og oppebærer lønn inngår i ”Personal og indirekte kostnader”, jf. mail fra Norderhaug fra Ole Todal Jenssen av 6. september 2002. Retten legger til grunn at Norderhaug utad var klar nok på at spørsmålet ikke var avklart, at han og andre i sekretariatet var opptatt av at Nfr ikke skulle utgi feilinformasjon om SkatteFUNN, og at sentrale personer i Nfr skjønte at Nfrs tidligere tolkning i forhold til ulønnet egeninnsats ikke var forenelig med loven om SkatteFUNN. Eksempelvis følger det av e-post sendt 30. oktober 2002 fra Norderhaug til en potensiell søker under SkatteFUNN, at Nfr ikke kunne gi et konkret svar på spørsmålet om en person som ikke har tatt ut lønn fra sitt firma kan beregne en nominell lønn for tiden som var arbeidet med to forskningsprosjekter. For øvrig har Rønneberg forklart at at Nfr i alle sammenhenger fremholdt betydningen av å ha kontakt med revisor før søknad utfylles – blant annet for å sikre at de påtenkte kostnader vil kunne godkjennes etter gjeldende regler.

Retten har vurdert e-post sendt 16. februar 2004 kl. 07:56 og 17. februar 2004 kl. 03.24 fra Rønneberg til saksøker, samt e-post sendt 5. januar 2005 kl. 16:37 fra Rønneberg til Kjetil Jåsund. Videre har retten vurdert avisartikkel inntatt i Dagens Næringsliv 10. august 2004, der Rønneberg er sitert på at søkerne er blitt delvis feilinformert, og at Nfr høsten 2002 ikke opplyste om at gründerbedrifter ikke kunne innregne egeninnsats, da Nfr ikke visste at dette var feil praksis. Rønneberg har forklart at det hun uttalte, var at folk sa til henne at de var feilinformert. Retten kan ikke se at ovennevnte dokumenter sannsynliggjør at usikkerheten internt i Nfr ble kommunisert til noen staten er ansvarlig for i herværende sak.

Saksøker fikk sin informasjon hovedsaklig fra Sintef og nettsiden Skattefunn.no. På bakgrunn av saksøkers rettslige forklaring og de avtaler som er fremlagt legges til grunn at saksøker frem til 10. februar 2003 var av den feilaktige oppfatning at han hadde krav på fradrag/støtte under SkatteFUNN. Bakgrunnen for misforståelsen var slik retten forstår det særlig den kontakten saksøker hadde med Sintef. Saksøker har forklart at han hadde tillit til den informasjonen han fikk fra Sintef, blant annet på grunn at Sintefs tilknytning til virkemiddelapparatet, herunder Nfr. På bakgrunn av bevisførselen legger retten til grunn at sentrale personer i Sintef, herunder Tor Dokken, trodde at det var mulig å legge inn ulønnet egeninnsats som en kostnad under SkatteFUNN. Sintef hadde således ikke riktig informasjon om ordningen.

I tillegg var saksøker i telefonisk kontakt med Eva Elisabeth Haugen i Nfr den 27. desember 2002. Saksøker har forklart at han spisset spørsmålene etter beste evne. Det fremgår av notat fra samtalen at temaer som ble diskutert blant annet var sjablonregelen der det beregnes en timesats på 1,6 promille av avtalt årslønn, samt at prosjektrengskapet skal revisorgodkjennes. I samtalen fikk saksøker bekreftet at ”vår egentid kunne føres i et

separat timeregnskap som dokumentasjon i forbindelse med søknad om støtte”. Informasjonen som ble gitt avdekket ikke at kostnadene måtte være pådratt.

På bakgrunn av bevisførselen kan det ikke anses sannsynliggjort at saksøker fikk uriktig eller villedende informasjon i samtalen med Haugen den 27. desember 2002. Særskilt bemerkes at samtalen med Haugen ble foretatt etter avklaringen fra FIN, og at FINs avklaring ble sendt til blant annet Haugen 20. desember 2002. Hva gjelder Sintef, bemerkes at Sintef gav beskjed til saksøker om at han måtte undersøke nærmere ved å kontakte Nfr. Videre bemerkes at Dokken i retten forklarte at han ikke kan si noe konkret om hvor han fikk den uriktige informasjonen fra – dette medfører at det ikke kan anses sannsynliggjort at Sintefs uriktige oppfatning var bygget på noen staten er ansvarlig for.

Nfr utarbeidet informasjon om SkatteFUNN til eksternt bruk, herunder standardpresentasjon benyttet i informasjonsvirksomhet høsten 2002, samt infovideo der Roger Strøm fra Nfr informerer om ordningen. Denne videoen lå ute på Skattefunn.no. Retten kan ikke se at det kan legges til grunn at det fremkommer uriktige eller villedende opplysninger i informasjonen selv om ulønnet egeninnsats ikke er nevnt, ei heller at begrepsbruken – ved at begrepet ”egeninnsats” er benyttet fremfor presiseringen lønnet/ulønnet – innebærer at informasjonen er så uklar at det kan trekke i retning av at staten er ansvarlig. Hva gjelder vitneforklaringene for retten om hva som ble formidlet til særlig superbrukerne, som i ulik grad benyttet standardpresentasjonen for å informere om ordningen, spriker disse noe. Retten kan imidlertid ikke se at dette har avgjørende betydning. Det er ikke grunnlag for å fastslå at saksøker har blitt feilinformert eller villedet av en superbruker, eller av noen som har fått sin informasjon fra en superbruker. Et eventuelt slikt ansvar er uansett for avledet til at staten kan kjennes erstatningsansvarlig på dette grunnlag, jf. også kravet om påregnelig årsakssammenheng.

Etter at avklaringen fra FIN kom, besluttet Nfr å klargjøre den informasjonen som ble gitt eksternt, slik at det blant annet ble lagt ut OBS-melding på SkatteFUNNs nettsider om at enkeltmannsforetak og andre som ikke tar ut lønn, ikke får skattefradrag for egeninnsats. Videre ble standardpresentasjonen om SkatteFUNN endret, slik at det kom klarere frem at blant annet gründerelskaper som ikke tar ut lønn i liten/eller ingen grad kan benytte seg av egeninnsatsen da det ikke foreligger lønnsutbetaling. Formålet med klargjøringene var at søkerne ble veiledet på riktig måte. I Østhasseldommen kom lagmannsretten til at de uriktige og villedende opplysningene ikke ble rettet i tide verken av SND eller Nfr, og at både Lasse Leirfall og de ansvarlige i Nfr var å bebreide for den forventningen som ble skapt i selskapet – samt at det ville ha vært enkelt for Nfr å informere. Som nevnt innrettet Østhassel seg på et vesentlig senere tidspunkt enn saksøker i herværende sak, samtidig som lagmannsretten kom til at Leirfall hadde gitt uriktige og villedende opplysninger. Slik retten ser det får disse omstendigheter avgjørende betydning i forhold til overføringsverdien av det lagmannsretten her uttaler. Retten kan for øvrig ikke se at den

etterfølgende klargjøringen sannsynliggjør at saksøker fikk uriktig informasjon, eller at han ble villedet i så stor grad at staten er ansvarlig.

Saksøker har med tyngde vist til at forarbeider og andre offentlige dokumenter underbygger at uklarheten rundt ordningen var så stor at det trekker i retning av at staten er ansvarlig. Det er eksempelvis vist til at det i Ot.prp. nr. 1 (2001-2002) Skatte- og avgiftsopplegget 2002 – lovendringer pkt. 5.3.3 ikke er eksplisitt nevnt at SkatteFUNN, i motsetning til FUNN, ikke omfatter ulønnet egeninnsats. Det er også vist til Budsjett-innst. S. Nr. 12 (2002-2002) s. 45 pkt. 6.3 der det fremkommer at finanskomiteen uttaler at ”Det er viktig at denne forskriften blir utformet slik at den ikke snevrer inn ordningen i forhold til FUNN-ordningen”, samt offentlig utredning fra Hervik-utvalget, NOU 2000:7. Retten kan imidlertid ikke se at de forarbeider som er påberopt får avgjørende betydning i forhold til vurderingen om det foreligger ansvarsgrunnlag all den tid regelen i skatteloven var klar.

Avklaringen fra FIN kom en god stund etter etableringen av ordningen, noe som var uheldig. I tillegg ble forskriftene vedtatt etter at ordningen ble etablert. Retten kan imidlertid ikke se at disse omstendigheter medfører at det har vært en så stor uklarhet rundt ordningen at staten er adskillig å bebreide. De fleste av de vitner som har forklart seg for retten, har forklart at det i etterpåklokskapens lys hadde vært ønskelig at informasjonen om ordningen hadde vært bedre da ordningen ble lansert. Det synes også klart at det er enkelte som har misforstått reglene, usikkert hvor mange. Det er imidlertid rettens oppfatning at det ikke kan legges til grunn at det er så mange søkere som har hatt den feiloppfatning at ulønnet egeninnsats var omfattet, at dette i seg selv kan begrunne at staten er ansvarlig. Retten kan heller ikke se at det er grunnlag for klart å fastslå at St.prp. nr. 65 s. 162 i post 73 om kompensasjonsordning for ulønnet arbeidsinnsats innenfor Skattefunn ble vedtatt fordi reglene var uklare og fordi det ble gitt uriktig informasjon.

Retten har heller funnet å måtte legge avgjørende vekt på at saksøker innrettet seg på et nivå og på en måte det ikke var grunnlag for. Skatteloven var klar i den forstand at en kostnad er en kostnad i skattelovens forstand kun hvis den er ”pådratt” – det vil si at det er betalt for en ytelse eller at arbeid. Saksøker hadde kontakt med Sintef, sjekket nettsiden til SkatteFUNN, og tok en telefon til Nfr. Saksøker inngikk imidlertid bindende avtaler før regelverket var endelig avklart, uten å foreta særlige undersøkelser, og før hans søknad til Nfr var godkjent. Slik retten har forstått det, kontaktet han heller ikke revisor for veiledning i den forbindelse. Saksøker har selv hevdet at det sentrale er at han skulle ha fått en e-post fra Nfr der det ble gitt klar beskjed om at ulønnet egeninnsats ikke var en del av SkatteFUNN. Retten er usikker på når saksøker mener han skulle ha fått denne informasjon fra Nfr. Uansett kan ikke retten se at dette ville endret noe for saksøkers del. På det tidspunkt saksøker søkte om nokså betydelige SkatteFUNN-midler, hadde han allerede påtatt seg forpliktelser ovenfor Sintef på bakgrunn av begrensede undersøkelser.

Retten finner det også klart at det ikke kan legges til grunn at SkatteFUNN og informasjonen i den forbindelse har vært så uklar eller mangelfull at staten hefter for den uriktige informasjonen som ble gitt av Sintef, som er et selvstendig rettssubjekt. Retten kan for øvrig ikke se at det er grunnlag for å fastslå at staten ikke har foretatt en forsvarlig utredning, eller at staten er ansvarlig på det grunnlag at det ikke ble foretatt nærmere undersøkelser og bakgrunnen for de misforståelser som oppsto. Det tilføyes at det er beklagelig at det tett opp til hovedforhandlingen oppdages ytterligere bevis som kan ha betydning i saken. Retten har imidlertid heller ikke grunnlag for å fastslå at staten på en erstatningsbetingende måte har lagt lokk på saken og hindret informasjonsflyt ut.

Etter rettens syn kan det ikke legges til grunn at saksøker har fått forventninger om at ulønnet arbeid vil omfattes av SkatteFUNN på et slikt grunnlag og med en slik styrke at det har erstatningsrettslig vern. Slik retten ser det, er det ikke begått slike feil som enkeltvis eller samlet kan begrunne at staten har handlet uaktsomt, og staten frifinnes.

Sakskostnader

Staten har vunnet saken fullt ut, og har i utgangspunktet krav på full erstatning for sine sakskostnader fra motparten, jf. tvisteloven § 20-2 (1). Etter det resultat retten har kommet til, er det ikke grunnlag for å tilkjenne saksøker sakskostnader i medhold av tvisteloven § 20-5 (1) siste punktum eller andre bestemmelser i tvisteloven kap. 20.

Spørsmålet er om noen av unntaksreglene kommer til anvendelse. Etter tvisteloven § 20-2 (3) kan en part helt eller delvis fritas for erstatningsansvar hvis tungtveiende grunner gjør det rimelig. Retten er av den oppfatning at saken er noe vidløftiggjort fra saksøkers side, men retten finner likevel at det må legges til grunn at saksøker hadde god grunn til å få saken prøvd. Videre har retten vært noe i tvil om resultatet i forhold til ansvarsgrunnlaget, og da særlig hensett til betydningen av Østhasseldommen. Slik retten ser det, fremstår det imidlertid som rimelig klart at saksøker, uavhengig av rettens avgjørelse i forhold til ansvarsgrunnlaget, under enhver omstendighet ikke kunne ha fått medhold i at det foreligger årssakssammenheng og økonomisk tap (med mulig unntak av utgiftene til Sintef). Retten finner forøvrig at styrkeforholdet mellom partene kan tilsi at staten ikke tilkjennes sakskostnadene.

Etter en samlet vurdering av de relevante momenter har retten kommet til at saksøker skal gis fritak for kravet om sakskostnader.

For øvrig bemerkes at saksøker er innvilget fri sakførsel, da Sivilombudsmannen i brev av 15. februar 2010 har anbefalt søksmålet.

Dommen er ikke avsagt innen lovens frist. Grunnen er sakens omfang og karakter, i tillegg til den generelle arbeidsbyrden samt helsemessige forhold.

SLUTNING

1. Staten v/Finansdepartementet og Staten v/ Kunnskapsdepartementet frifinnes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.

Retten hevet

Anette Tandberg

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rettledning om ankeadgangen i sivile saker

Reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 om anke til lagmannsretten og Høyesterett regulerer den adgangen partene har til å få avgjørelser overprøvd av høyere domstol. Tvisteloven har noe ulike regler for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger.

Ankefristen er én måned fra den dagen avgjørelsen ble forkynt eller meddelt, hvis ikke noe annet er uttrykkelig bestemt av retten.

Den som anker må betale behandlingsgebyr. Den domstolen som har avsagt avgjørelsen kan gi nærmere opplysning om størrelsen på gebyret og hvordan det skal betales.

Anke til lagmannsretten over dom i tingretten

Lagmannsretten er ankeinstans for tingrettens avgjørelser. En dom fra tingretten kan ankes på grunn av feil i bedømmelsen av faktiske forhold, rettsanvendelsen, eller den saksbehandlingen som ligger til grunn for avgjørelsen.

Tvisteloven oppstiller visse begrensninger i ankeadgangen. Anke over dom i sak om formuesverdi tas ikke under behandling uten samtykke fra lagmannsretten hvis verdien av ankegjensstanden er under 125 000 kroner. Ved vurderingen av om samtykke skal gis skal det blant annet tas hensyn til sakens karakter, partenes behov for overprøving, og om det synes å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket eller ved behandlingen av saken.

I tillegg kan anke – uavhengig av verdien av ankegjensstanden – nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre fram. Slik nekting kan begrenses til enkelte krav eller enkelte ankegrunner.

Anke framsettes ved skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Selvprosederende parter kan inngi anke muntlig ved personlig oppmøte i tingretten. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater inngir muntlig anke.

I ankeerklæringen skal det særlig påpekes hva som bestrides i den avgjørelsen som ankes, og hva som i tilfelle er ny faktisk eller rettslig begrunnelse eller nye bevis.

Ankeerklæringen skal angi:

- ankeinstansen
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hvilken avgjørelse som ankes
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det krav ankesaken gjelder, og en påstand som angir det resultatet den ankende parten krever
- de feilene som gjøres gjeldende ved den avgjørelsen som ankes
- den faktiske og rettslige begrunnelse for at det foreligger feil
- de bevisene som vil bli ført
- grunnlaget for at retten kan behandle anken dersom det har vært tvil om det
- den ankende parts syn på den videre behandlingen av anken

Anke over dom avgjøres normalt ved dom etter muntlig forhandling i lagmannsretten. Ankebehandlingen skal konsentreres om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet og tvilsomme når saken står for lagmannsretten.

Anke til lagmannsretten over kjennelser og beslutninger i tingretten

Som hovedregel kan en *kjennelse* ankes på grunn av feil i bevisbedømmelsen, rettsanvendelsen eller saksbehandlingen. Men dersom kjennelsen gjelder en saksbehandlingsavgjørelse som etter loven skal treffes etter et skjønn over hensiktsmessig og forsvarlig behandling, kan avgjørelsen for den skjønnsmessige avveiningen bare angripes på det grunnlaget at avgjørelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan bare ankes på det grunnlaget at retten har bygd på en uriktig generell lovforståelse av hvilke avgjørelser retten kan treffe etter den anvendte bestemmelsen, eller på at avgjørelsen er åpenbart uforsvarlig eller urimelig.

Kravene til innholdet i ankeerklæringen er som hovedregel som for anke over dommer.

Etter at tingretten har avgjort saken ved dom, kan tingrettens avgjørelser over saksbehandlingen ikke ankes særskilt. I et slikt tilfelle kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Anke over kjennelser og beslutninger settes fram for den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anke over kjennelser og beslutninger avgjøres normalt ved kjennelse etter ren skriftlig behandling i lagmannsretten.

Anke til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Slikt samtykke skal bare gis når anken gjelder spørsmål som har betydning utenfor den foreliggende saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. – Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta til behandling anker over *kjennelser og beslutninger* dersom de ikke reiser spørsmål av betydning utenfor den foreliggende saken, og heller ikke andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller den i det vesentlige reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelse og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.